

DOMOVNÍK

č. 6 – ČERVEN 2007

Dále čtete:

- Petra Chlubová: Budete mi chybět (str. 2)
- Neškola nově (str. 3)
- Očima našich mravenčeků (str. 5)

CITÁT MĚSÍCE: Setkávají se lidé, avšak hory se nemohou potkat. (Montes)

Připravujeme novou službu pro mentálně postižené

Loni nás při pořádání „Akce cihla“ podpořila svou účastí krajařská rodačka Monika Židková, Miss ČR a Miss Europa roku 1995.

Příběh, jakých je možná tisíce. V rodině se narodí postižené dítě. Ze začátku možná rozpaky, jak se k němu chovat, jak jej vychovávat, jaké vlastně bude. Lidé s hendikepem bývají často velmi citliví a vnímají a tak rodina zjišťuje, že je pro všechny velkým učitelem tolerance a lásky. Jak rodiče stárnou, přichází otázka, kdo bude jejich postiženého potomka podporovat. A zároveň i obava: „Najde se vůbec někdo?“ Odborníci zabývající se pomocí mentálně postiženým vědí, že takový člověk je s přiměřenou pomocí schopn zvládnout spoustu věcí. I samostatně bydlet a o sebe se postarat.

„Akce cihla“ v České republice již po osmé připomíná tuto problematiku a vybízí ke spolupráci všechny lidi dobré vůle. Kdo chce darovat hendikepovaným lidem naději žít stejný život, jako je život většiny z nás, koupí si benefiční cihlu. Její cena je sto korun. Může ji přímo ve stánku podepsat a také k ní přidat svůj vzkaz. Výtěžek opavské sbírky umožní pořídit první byt chráněného bydlení a podpoří provoz rehabilita-

ních dílen. Stánky s cihlami a propagačním materiálem můžete potkat v Opavě na Horním náměstí a v Hypermarketu Glogus ve dnech 11. až 15. června od 9 do 17 hodin. Na dny 12. a 13. června je připraven doprovodný program.

„Mým snem by bylo spojit se s některou z opavských organizací a vytvořit komplexní projekt chráněného bydlení pro mentálně postižené v Opavě. Potencionálních klientů je zde hodně a taková služba na

území Opavska úplně chybí,“ vysvětluje ředitel Charity Opava Jan Hanuš plány do budoucnosti: „Před nějakým časem mě oslovily chráněné byty v Praze, které se nechaly inspirovat zkušenostmi z Anglie a Holandska. Žijí v nich i lidé s těžším stupněm postižení, než kteří navštěvují např. naše rehabilitační dílny.“

Práce s mentálně postiženými lidmi má v Charitě Opava již patnáctiletou tradici. V rehabilitačních dílnách nasly své uplatnění desítky klientů. V organizaci máme také bohaté zkušenosti s chráněným bydlením pro duševně nemocné a s podporou samostatnosti pro zrakově postižené. Můžeme tedy již nabyté zkušenosti zúročit a rozšířit své působení také v oblasti bydlení pro klienty s mentálními postižením.

Slovo ředitele

Červen je měsícem setkávání

Červen bychom v Charitě Opava mohli nazvat měsícem setkávání s veřejností. Naším úkolem je být tu pro lidi. Mít oči neustále otevřené, dívat se kolem sebe a znát jejich životy. Vidět ty, kdo pomoc potřebují a také vědět, kdo a jak ji může poskytnout. Proto se v červnu připravuje hned několik setkání lidí, kteří hledají pomoc s těmi, kteří znají na jejich trápení lék a jsou ochotni pomoci službou či peněžní podporou. A zaměstnanci charity k tomu mohou přispět odbornými znalostmi a citlivým srdcem.

„Akci cihla“ a budoucnosti péče o mentálně postižené občany je věnován článek na této úvodní stránce. Podpora v samostatnosti a individuální přístup jsou současnými trendy sociálních služeb. Prakticky není možné, aby se jeden zaměstnanec zároveň věnoval např. dvaceti klientům, z nichž každý je na jiné úrovni a potřebuje jiný přístup. Opavská charita má s chráněným bydlením a osobním přístupem k jednotlivcům bohaté zkušenosti. Vždyť žádanou a velmi potřebnou službu již několik let poskytuje pro zrakově postižené a duševně nemocné.

I těžce postižené děti z denního stacionáře Mravenček se mohou těšit, že jim v sobotu 23. června občané Opavska věnují svoji pozornost. Věřím, že vás rozhovory a osobní zkušenosti „mravenčeků“ na páté straně tohoto čísla zaujmou.

A nakonec bych ještě zmínil poslední červnový pátek. V areálu v Opavě-Jaktaři jsou odpoledne pro všechny otevřené dveře. Kdo se počítá mezi charitní starousedlíky, víte, že si lidé na prezentační akci s názvem Sluníčkové odpoledne již zvykli a přicházejí v hojném počtu. Těší mě, že se zaměstnanci zapojují do příprav a pak si celé odpoledne umějí hezky užít.

Setkání, i ta osudová, bývají někdy dílem náhody. Ale náhoda, jak známo, přeje připraveným. Jestliže se jednou ukáže, že jsme ke šťastným náhodám v červnu 2007 přispěli i my, pak naše aktivity splnily svůj účel.

Jan HANUŠ, ředitel

+ ČERVEN

Chráněné bydlení nově a dobře

Středisko Chráněné a podporované bydlení pro duševně nemocné převzala od 1. dubna nová vedoucí Ing. Monika Sýkorová. Středisko je zapojeno do projektu, který čerpá peníze z evropských fondů, proto na ni hned na začátku byly kladeny velké nároky. Byli přijati noví zaměstnanci, vytvářela se nová pravidla. Svého úkolu se zhostila na výbornou a dobrá práce přináší své plody.

- ČERVEN

Chybí zkušení manažeři

Charitě Opava se dlouhodobě nedostává zkušených vedoucích. V současnosti chybí především ve Vlastovičkách, kde je dlouhodobě na nemocenské Petra Hrbáčová, ve Velkých Hořticích by se hodil zástupce vedoucího. Manažer v sociálních službách je post poměrně náročný. Adept musí mít přehled o činnosti střediska, vyznat se v ekonomice, zvládnout komunikaci s klienty i zaměstnanci.

REHABILITAČNÍ DÍLNY pro duševně nemocné a mentálně postižené

Přemyslovců 26, Opava-Jaktař tel. 553 612 780 / kl. 135

Službu můžete v červnu podpořit zasláním dárcovské SMS ve tvaru: DMS CHARITA OPAVA - tel. 87777

STALO SE

• Májové trhy

5. května přijaly Chráněné dílny sv. Josefa v Jaktarži pozvání do Valašského Meziříčí na Májové řemeslné trhy v domečku, kde prodávali své výrobky. První ročník řemeslných trhů nevyšel zcela dle očekávání. Chladné a deštivé počasí způsobilo, že do charitního „domečku“ nepřišlo očekávané množství lidí. Přesto se nabízené výrobky líbily a ani tentokrát dílny nepřijely s prázdnou.

• Oslava Dne matek

10. května proběhl koncert ke Dni matek v aule Církevní konzervatoře v Opavě. Dlouhým potleskem byli odměněni studenti opavské konzervatoře, když předvedli svůj perfektně připravený program. Slavnostní atmosféru dokreslil zástupce ředitele Charity Opava, Ing. Schaffartzik, který všem přítomným ženám popřál a osobně každé předal kytičku.

• Výjezd do Klimkovic

18. května prodávali zaměstnanci jaktařských chráněných dílen své výrobky v klimkovičských lázních, kam jezdívaly pravidelně. Svou prodejní akci tentokrát zpestřili o ukázky glazování. Předvádění se líbilo a obohatilo zákazníky o poznatky z výroby keramiky.

• Soutěž vodičích psů

26. května se Simona Pechancová zúčastnila se svou fenou Xenou v Dobrušce soutěže vodičích psů. Přestože na takové akci byla poprvé, nechala za sebou většinu soutěžících a skončila na krásném šestém místě v konkurenci sedmnácti závodících. Fena Xena byla odměněna za svůj výkon hromadou pamlsků. Společně se chystají 23. června na další kvalifikační závod do Olomouce. Nejlepší budou pozváni na Mistrovství ČR, které se uskuteční na podzim v Praze.

KALENDÁRIUM

• **5. června 1991 byla ustavena Oblastní Charita Opava** jako účelové zařízení římskokatolické církve s delegovanou právní subjektivitou, jejíž ředitelkou se stala RNDr. Anna Ekslerová.

• **V červnu 1999 proběhl 1 ročník** Sluňčíkového odpoledne

• **5. června 2000 navštívil opavskou charitu** vicepremiér a ministr práce a sociálních věcí **Vladimír Špidla**

• **V červnu 2001 se zástupci Občanské poradny sešli** s ombudsmanem Otakarem Motějlem

• **V červnu 2002 realizovali pracovníci Domu sv. Cyrila a Metoděje** pro zrakově postižené ve Vlastovičkách projekt pod názvem „Křídla“, jehož cílem bylo vytvořit ucelený systém odborných asistenčních služeb.

• **V červnu 2002 byl zahájen projekt Dživas Jekhetane** (Žijeme společně) - Mozaika - rozvoj výchovných a poradenských služeb zaměřených na romskou menšinu na Opavsku. Jeho cílem bylo přispět k integraci romské menšiny na Opavsku, výchovná práce s dětmi a posílení právního vědomí dospělých. Projekt probíhal do července roku 2003.

Za Petrou Chlubovou zůstává mnoho dobré práce

Když se řekne Středisko vzájemné pomoci, mnozí si vybaví Petru Chlubovou; když naopak slyšíte Petra Chlubová, vybaví se vám Středisko vzájemné pomoci. Tak tomu bylo celých šest let. Petra převzala středisko, vedla jej jak nejlépe uměla a nyní nastal čas, kdy dobře fungující středisko předává své kolegyni Kataríně Durkáčové. Důvodem je Petřina svatba a její následné přestěhování na Vysočinu.

Počátky Střediska vzájemné pomoci (SVP) spadají až do roku 1989, kdy v sakristii kostela Sv. Ducha několik lidí přistavilo šatní skříň, naplnili ji oblečením a to pak rozdávali potřebným. Se vznikem Charity Opava pak vzniká oficiálně 1.10.1991 Středisko vzájemné pomoci. Kromě sociálních služeb sloužilo také jako humanitární služba, které posílalo šatstvo a další potřebný materiál do míst zasažených válkou například v Bosně.

Po povodních v Opavě v roce 1997 charita prostřednictvím SVP reaguje na okamžitou potřebu a zaměřuje se na lidi postižené povodněmi. Vzniká nouzové bydlení v Jaktarži, které je ihned využito mnoha lidmi. Pokračuje charitní šatník a stále více se rozvíjí sociální práce, kdy lidé v nouzi hledají radu, pomoc. V srpnu 2003 se nouzové ubytování přestěhovalo z Jaktarže na ulici Komenského do centra Opavy. Od září 2003 vedle charitního šatníku

vznikl Sekáč, jehož výtěžky z prodeje byly posílány potřebným na Zakarpatskou Ukrajinu. V roce 2006 došlo k transformaci charitního šatníku. Důvodem byl nedostatek skladovacích prostor, a také nabídka začala silně převyšovat poptávku. Zůstal jen příruční šatník, který se doplňuje z charitních zdrojů a slouží k jednorázovému darování bezdomovcům a lidem v nouzi. V tomtéž roce se SVP stěhuje z jaktařské centrály na ulici Kylešovskou.

Dnes vyvíjí SVP tři základní činnosti: sociální výpomoc, nouzové ubytování a příruční šatník. Každodenně se Petra Chlubová snaží komunikovat s lidmi, kteří se obrátí na středisko a pomáhá jim v jejich tíživé situaci.

Konkrétní pomoc může vypadat následovně: nákup jídla pro sociálně slabé rodiny, v některých případech dochází k finanční výpomoci, existuje úvěrové jízdné, kdy České dráhy na základě smlouvy s Charitou ČR vydají jízdenku, příležitostný sběr šatstva, poskytnutí nouzového bydlení, trpělivé vyslechnutí a řešení problémů, abychom zmínili alespoň to základní.

SVP spolupracuje s Magistrátem města Opavy, Azylovým domem, centrem ELIM, Fondem ohrožených dětí, Poradnou pro ženy a dívky, Mediační a probační službou, díky níž je v charitě možnost odpracovat obecně prospěšné práce a dalšími institucemi.

Myslete, že je té práce na jedno středisko až dost? Pak vezte, že jediným zaměstnancem střediska je právě Petra Chlubová.

Petra Chlubová v první řadě uprostřed s kolegyněmi

Petra: Budete mi hodně chybět

Co bylo na její práci nejtěžší? A co naopak nejhezčí? Petra Chlubová hodnotí roky své práce ve Středisku vzájemné pomoci.

• Co bylo na vaší práci nejtěžší?

„Nejdůležitější a zároveň nejtěžší je umět se rozhodnout. Klienti přicházejí se svými problémy a žádají pomoc. Nikdy však nemáte jistotu, že říkají pravdu. Občas něco zamtlčí nebo přikráší. Nejtěžší je nenechat se opít rohlíkem. Ale i to se někdy stane. Mohu si některé jeho informace ověřit, ale ne vždy a ne všechny. Mám právo neposkytnout klientovi službu, o kterou žádá. I odmítnutí se musíte naučit. A když se jednou rozhodnete, musíte si za svým rozhodnutím stát. Rozhodnutí totiž nelze vrátit. Naštěstí jsem vždy měla pevnou oporu v bývalé ředitelce Ekslerové a nyní také v řediteli Hanušovi.“

• A co naopak nejhezčí?

„Nejhezčím dárkem je, když klient poděkuje. Když se vrátí a řekne: Vy jste mi poradila a to mi pomohlo. Nebo se mi stalo, že za jedny darované kalhoty mi bezdomovec slíbil oplatek a opravdu ho za několik dní přinesl. Je to velká satisfakce, když se v klientovi nezmýlíte a on vás vrátí půjčené pe-

níze, řekne, že mu půjčka pomohla a poděkuje. Pak vidíte, že vaše práce má opravdu smysl.“

• Co by jste na charitě změnila, kdybyste mohla?

„Vývoj charity, legislativa, všechno jde kupředu. Chápu, že to nejde jinak, ale přece jen mi chybí atmosféra, která byla na začátku. Byli jsme jako jedna rodina, vztahy byly otevřenější. Zaměstnanci by neměli zapomínat na lidskost, nemít před sebou jen práci, ale myslet na smysl a poslání, pro které tady jsme. Práce v charitě není jen o registrování, úřadování, financování, ale je to hlavně služba lidem, kteří nás potřebují.“

• Chcete něco vzkázat zaměstnancům charity?

„Charita mi hodně dala. Děkuji lidem, kteří mi usnadnili začátek profesního života, za jejich pomoc a rady. Osobnostně jsem v charitě hodně vyrostla. Středisko vzájemné pomoci je takové moje adoptivní dítě, na které nelze zapomenout. Přeji všem, aby slunce,

kteří je na komíně v Jaktarži, stále svítilo, a aby bylo i v srdcích všech zaměstnanců.“

• A svým kolegům?

„Budete mi hodně chybět.“

• Po studiu gymnázia v Hlučíně nastoupila v Geometře jako geodet.

• Následuje studium VOŠ sociální v Ostravě.

• 27. 11. 2000 nastupuje jako vedoucí a sociální pracovník na Středisko vzájemné pomoci.

• Od dubna 2001 pracuje také jako poradce Občanské poradny.

• V roce 2005 zastupovala 5 měsíců sociální pracovníci v Terapeutické komunitě Domov Agapé.

• Během zaměstnání studovala na Slezské univerzitě v Opavě kombinovaným studiem Veřejnou správu a regionální politiku, kterou ukončila bakalářskou diplomovou prací a státní zkouškou.

Neškola změnila zaměření

Mgr. Petra Jochimová s dětmi v Neškole.

Středisko Neškola bylo v době svého vzniku v roce 1999 určeno pro děti z romských a sociálně slabých rodin. Nyní mění své zaměření na Mateřské centrum, které chce sloužit všem rodičům, pečujícím o děti.

Neškola vznikla v září 1999 především pro děti z romských a sociálně slabých rodin. Tento mimoškolní a předškolní klub pro děti od 5 do 12 let navštěvovalo pravidelně od 3 do 10 dětí. Pořádali jsme pro ně výlety, příměstské tábory a řadu dalších aktivit. Také velmi úspěšné Dětské romské Minicaroshow vzniklo za přispění pracovníků charity právě pro toto středisko.

Počínaje letošním rokem změnil ředitel m Jan Hanuš se souhlasem Rady Charity Opava zaměření střediska Neškola na Mateřské centrum sloužící rodičům pečujícím o děti. Ke změně došlo ze dvou důvodů: potřeba věnovat se dětem z romských a sociálně slabých rodin už dnes není tak velká, neboť tuto činnost zajišťují jiné organizace. Potřebná se naopak ukázala pomoc rodičům, kteří se starají o své malé děti. Mateřské centrum Neškola je tedy nově zaměřeno na podporu fungující rodiny s dětmi do 4 let, případně do věku 6 let. Postaveno je na potřebách rodičů a jejich dětí. Děti si zde zvykají nenásilnou formou na kolektiv, díky čemuž lépe snáší přechod do mateřské školy.

Centrum nabízí dětem například výlety, příměstský tábor, sportovní či výtvarné a hudební aktivity. Pro rodiče centrum vytváří prostor, aby se mohli společensky začlenit, a tak předejít společenské izolovanosti. Mohou využít širokou škálu přednášek a kurzů, ale i navzájem si popovídat a předat své zkušenosti. V současné době Neškolu navštěvuje od 5 do 12 dětí. Mateřské centrum má k dispozici prostory v prvním patře Minoritského kláštera na Masarykově třídě v Opavě. Během prázdnin by se středisko mělo přestěhovat do přízemí a od září tak mít k dispozici vhodnější prostory. Z důvodů stěhování bude provoz Neškoly během prázdnin omezen. Vedoucí mateřského centra Neškola je Mgr. Petra Jochimová, u které také naleznete bližší informace.

PROVOZNÍ DOBA

Pondělí	8-12 hravé dopoledne
Úterý	Kravaře 8-12 hravé dopoledne (9-11 angličtina pro maminky)
Středa	8-12 hravé dopoledne
Čtvrtek	8-12 hravé dopoledne (9-10 angličtina pro maminky) (10-12 klub maminek) Kravaře 15-18 tvořivé odpoledne pro děti
Pátek	8-12 výtvarné dopoledne

Stane se

• **Akce cihla s A. Juchelkou**
Moderátor Aleš Juchelka bude 12. a 13. června moderovat na opavském Horním náměstí tradiční Akci cihla, s programem se přidají i mnohé opavské kapely. Podporí tak sbírku Charity Opava, která bude probíhat na Horním náměstí a v hypermarketu Globus ve dnech 11. až 15. června od 9 do 17 hodin. Zakoupením benefiční cihly za 100 korun přispějete na pořízení chráněného bytu pro mentálně postižené spoluobčany.

• **Přerovské Mosty bez hranic**
Akce Mosty bez hranic proběhne 8. a 9. června v Přerově. Zástupci Chráněné dílny Vlastovičky zde budou nabízet své výrobky a pro děti připravili malování na keramické placky.

• **Vaštovičky v Olomouci**
XII. ročník prodejní Výstavy výtvarných prací zdravotně postižených občanů v Olomouci, proběhne ve dnech 14. až 16. června. Své výrobky z keramiky, tkaných výrobků a bižuterie zde budou prodávat také zaměstnanci Chráněné dílny Vlastovičky.

• **Pomozte dětem**
Již šest let pořádají rozhodčí Okresního fotbalového svazu Opava akci Pomozte postiženým dětem. Letos se na fotbalovém hřišti v Hlučíně představí také David Dostál, hokejista, který hraje za reprezentaci Francie. Akce proběhne v sobotu 23. června od 15 hodin. Výtěžek bude předán dennímu stacionáři pro děti Mravenček. Pro návštěvníky bude připraven bohatý doprovodný program.

• **Hřiště plné hvězd**
Firma VHR a místní fotbalový klub v Oldřišově připravili na 23. června od 9 do 22 hodin celodenní akci zvanou Hřiště plné hvězd. Výtěžek bude předán na potřeby Mravenčka, denního stacionáře pro děti. Fotbalové utkání sehrají benjamínci, žáci a známé osobnosti.

• **Sluníčkové odpoledne**
V pátek 29. června od 15 hodin bude pro všechny otevřen areál Charity Opava v Jaktarži. Můžete se zde seznámit s činnostmi a aktivitami opavské charity, pro návštěvníky a především pro děti je připraven doprovodný program. Předcházet mu bude ve 14 hodin slavnostní bohoslužba v jaktaržském kostele sv. Petra a Pavla.

Společnost BLOK opavské charity

Prezident společnosti BLOK Radek Ondřej a ředitel výrobního oddělení Jan Židek předali vkoncem dubna zástupci ředitele Charity Opava Ing. Tomáši Schaffartzikovi šek na 1200 korun.

Co tomu předcházelo? Dva mladí muži, jejichž vzezření mafiánů v černých oblecích a brýlích způsobilo před polednem 27. dubna na ředitelství charity malé pozdvižení, si vyžádali zástupce ředitele Tomáše Schaffartzika. Na recepci všechno ztichlo a naše mladá praktikantka váhavým krokem odešla vyřídít vzkaz. Po chvíli se vrátila bez žádaného pána. Muži přikývli, otočili se a ztratili se v záři poledního slunce. Nato praktikantka zavolala autora tohoto článku, aby zjistil oč tady vlastně jde.

Ukázalo se, že obavy byly zbytečné. Z dvou mladých mužů se vyklubali prezident společnosti BLOK a ředitel výrobního oddělení. Co je to společnost BLOK? Vysvětluje proto prezident společnosti Radek Ondřej. „Jsme studenti na Střední škole podnikání, s.r.o., v Opavě. V rámci předmětu Aplikované ekonomie jsme se zapojili do programu mezinárodní organizace Junior Achievement a založili studentskou společnost s názvem BLOK, což je zkratka názvu Bleskovi Levní Ohleduplní Kvalitní.“ A výrobní ředitel spo-

lečnosti Jan Židek dodává: „Charita Opava nám umožnila provést náš výrobní program, ve kterém jsme vyrobili upomínkové předměty z keramiky. Ty se nám podařilo prodat a výtěžek chceme nyní za celou naši společnost předat charitě jako poděkování.“

Tito mladí byznysmeni mají se svým projektem další plány. Chtěli by se

zúčastnit krajského kola a pak postoupit do Prahy a následně do ciziny. Zaměstnanci charity jim přejí mnoho úspěchů k nastávající maturitě, ale i do jejich profesního života. Třeba právě z nich se jednoho dne stanou nezištní podporovatelé charitativních projektů. A na památku tohoto chvályhodného počínu vznikla fotografie před Chráněnými dílnami sv. Josefa, kde před nedávnem naplňovali svůj program pilnou prací.

Napsali o nás

• **Vlastovičky jsou zázémím**

„Dům nespadá pod ústavní zařízení. Je první a stále ještě jedinou „vlastovkou“ na poli sociálních služeb (směřující ke zrakově postiženým) v České republice, vymykající se ústavnímu typu života, poskytující své příští domova v duchu samostatnosti a individuality každého obyvatele. (...) Jednou z největších devíz bydlení v Domě sv. Cyrila a Metoděje pro zrakově postižené ve Vlastovičkách je možnost pracovního uplatnění.“

„Reakce na dotaz“ - Informátor č.2/2007 - duben, SONS - oblastní pobočka Opava.

„Umírající ví, že ho držíte za ruku,“ říká vedoucí Pokojného přístavu Libuše Smějová.

Celá jedna třetina pohřbů v České republice proběhne tak zvané bez obřadu. V novinách se také můžeme dočíst, že poměrně dost pozůstalých si pak ani nevyzvedne urnu s popelem svého blízkého. Moderní společnost zná již velmi dlouho v souvislosti se svým převládajícím přístupem ke smrti pojem vytěsnění. Prostě se tváříme, že nic takového jako konec našich dnů či konec dnů našich blízkých neexistuje. Libuše Smějová, která se letos v dubnu stala vedoucí naší nové mobilní hospicové péče POKOJNÝ PŘÍSTAV, však v rozporu s tímto trendem se smrtí přichází do kontaktu každý den.

• Smrt je již dva měsíce vaší oficiální stálou společnicí. Bojíte se jí?

Je pravdou, že v současné společnosti je téma smrti stále tabuizováno. Stáří ani smrt nepatří mezi vyhledávaná témata. Společenským ideálem je ekonomicky produktivní člověk plný energie a mladého vzezření. Ale přiznejme si, že realita je jiná. Počty onkologických nemocných se stále zvyšují a na tato onemocnění umírají i poměrně mladí lidé. Na jedné přednášce řekla zakladatelka hospicového hnutí v České republice doktorka Svatošová, že v hospicové péči nemohou pracovat lidé, kteří nejsou vyrovnaní se svou vlastní smrtelností. A to je velmi těžké, zvláště jedná-li se o vaši vlastní rodinu. Situaci klientů ovšem musíme brát profesionálně, i když často navážeme s rodinou, kam docházíme delší dobu, silnější vztah, než pouze profesionální.

• Ale přesto – například lékaři, které také smrt doprovází, mají těžká setkání s ní vyvážena chvílemi, kdy se jim podaří pacienta uzdravit. Vy ale ne...

V hospicové péči se předpokládá, že pacient i rodina jsou plně informováni o nevyléčitelném onemocnění a s tím potom dále pracujeme. Soustředujeme se na paliativní péči, jejímž cílem je zmírnit bolest a další tělesná i duševní strádání a tím zvýšit kvalitu zbývajících životů a také zachovat pacientovu důstojnost a poskytnout podporu jeho blízkým. Naší odměnou je vědomí, že vidíme rodinu, která udělala pro svého blízkého maximum, protože s ním mohla být až do konce. A že to mohla absolvovat i díky naší podpoře a pomoci. To je pro nás satisfakcí.

• Zatímco stále větší počet lidí zavírá před smrtí oči, vás doprovází každý pracovní den. Jak takový den vypadá?

Dopředu nikdy nevíme, co nás bude čekat. Máme naplánovány ošetřovatelské návštěvy u pacientů podle rozpisu a den může proběhnout podobně jako u běžných ošetřovatelských agencur, jen více pracujeme i s rodinami umírajících pacientů, protože ty procházejí stejnými stádii jako nemocný. Např. popřením nemoci, nevráživostí, smlouváním, hledáním jiných alternativních způsobů léčby, procházejí depresivními stavy a stavy rezignace.

Zlom ale nastane, pokud dojde k akutnímu zhoršení zdravotního stavu a pacient vyžaduje zvýšenou a náročnější péči. Tyto delší a i mimořádné návštěvy pacienta se snažíme skloubit s těmi naplánovanými a ještě musíme zajistit příslušné léky, které praktický lékař indikuje. Někdy mám pocit, že den by mohl být i delší...

• Kdo s Pokojným přístavem spolupracuje, jaký je tým vašich odborníků?

Náš tým tvoří především vyškolené registrované zdravotní sestry, sociální pracovníce, která umí poradit v sociálních oblastech, např. vyřízení příspěvku na péči, garantem je lékař – onkolog. Velice úzce spolupracujeme s praktickými lékaři, protože převážnou většinu léčby indikují právě oni.

• Smrt, před kterou se dnes marně schováváme, vůbec nebyla v časech středověké společnosti až tak strašná. Horší smrtí samé byla smrt nealéžtitá, bez svátosti pomazání, bez

smíření. Myslíte v Pokojném

přístavu také na tyto věci?

S a m o - z ř e j m ě . Pokud si to rodina nebo umírající žádá, zajistím e psychoterapeuta, popřípadě kněze, se kterými také spolupracujeme. Český národ je sice p ř e - v á ž n ě ateistický, nikomu proto nic ne - v n u - cujeme, ale pokud během doby, kdy o pacienta pečujeme zjistíme, že je rodina věřící, tuto možnost nabídneme.

• Prakticky většina odborné literatury na téma thanatologie se shoduje, že nic nenahradí možnost umírajícímu prožít poslední dny doma, v kruhu svých blízkých. Péče o umírající doma je ale velmi náročná a spočívá ve velké míře na příbuzných, jimž často zásadně ztíží možnost docházet do práce. A to je někdy existenční problém. Co byste vzkázala lidem, kteří právě řeší těžké dilemma, zda nechat svého blízkého v nemocnici, či přijít o práci?

Jelikož nejsme lůžkové zařízení, nemůžeme poskytnout trvalou péči 24 hodině. Takže rodina hraje nezastupitelnou roli, bez ní to zkrátka nejde. Máme ale pohotovost i během noční doby, takže se na nás rodiny mohou obracet nepřetržitě pro radu, na požádání i přijedeme. Pro finální stadia psychického stavu je důležité, aby pacient neztratil důvěru k okolí a aby se mohl cítit jak mezi blízkými, tak také v odborné péči bezpečně. Každý si musí zvážit své ekonomické možnosti, ale můžu říct, že každá prožitá chvílka se svým blízkým je nenahraditelná. Takovou máme zpětnou vazbu od lidí, kteří toto vše prožili na vlastní kůži. Je ale dobré, když se do péče zapojí celá rodina, protože takováto celodenní péče je strašně vyčerpávající. Někdy dochází v rodině v rozporu mezi sourozenci, z nichž některý se chce o svého nemocného rodiče starat, ale druhí mu nechtějí nebo nemůžou pomoci. Ale pokud se o nemocného stará více lidí,

je to dobré i pro něj, protože kolem sebe vidí více svých blízkých. Umírající opravdu cítí, že u něj je

jeho rodina. I když se zdá, že vás nevnímá, není to tak. Ví, že na něj mluvíte, že ho držíte za ruku. Myslím si, že je to velmi důležité.

• Často se také zmiňujete fakt, že si své blízké v jejich posledních dnech bereme domů spíše na vesnici, kde ještě ctíme rodinné vztahy a zvyklosti, zatímco ve městech už vše necháváme na institucích. Ladislav Brabec ve své Křesťanské thanatologii ještě uvádí, že o tři

čtvrtiny vážně nemocných se doma stará vdaná dcera. Máte také takové zkušenosti?

Myslím si, že je to převážně tak, protože ženy mají už zkrátka vrozený smysl někomu opečovávat. Ale není tomu tak vždycky. I muži dokáží zvládnout péči docela dobře. Víte, mnoho lidí má obavy, že péči o umírajícího doma nezvládnou, že je strašně náročná. Opravdu z toho ale strach mít nemusí, protože my je zacvičíme na běžné ošetřovatelské úkony, ty odborné pak uděláme sami. Také se můžou spolehnout, že jsme tady stále, protože sloužíme nonstop. Pokud pacient umírá, přijedeme kdykoli, i v noci, abychom pomohli doprovázet jej i jeho rodinu.

• Zkušenost nás učí, že umírají jen lidé kolem nás. Zážitek smrti je nepřenositelný, ale definitivní. Přesto řada lidí, kteří s ní přicházejí do styku, hovoří o tom, že díky kontaktu s ní si mnohé uvědomili a začali ve svém životě měnit. Že jistota konečnosti, před kterou utíkáme, nám ve skutečnosti umožní brát život velmi vážně...

Vím od bývalé kolegyně ze studia, která pracovala v Praze na hematologickém oddělení, že její asi dvacetiletý pacient prohlásil, že je vděčný za to, že díky nemoci poznal věci, které by jako zdravý nikdy nezažil. Někdo tvrdí, že práce s onkologickými pacienty je stresující a nepřináší nic pěkného. Ale není tomu tak. Právě naopak. Jejich životní hodnoty jsou jiné, nelpí tolik na materiálních věcech, dokáží se radovat i z maličkostí a my ty jejich radosti prožíváme s nimi.

S rodinou na lyžování v Alpách.

Den dětí a „mravenečci“

1. června mají děti svůj svátek. Oslava Dne dětí je významnou událostí i pro kolektiv v Mravenečku, proto je tento Hyde Park věnovaný právě jim. Pro děti s velkým postižením, které neumí mluvit, je problematické dorozumět se s okolím. Zde na pomoc přichází metoda usnadňované komunikace, ve které se zaměstnanci stacionáře pilně cvičí, např. Hana Staňková a Eva Dubová se na konci dubna zúčastnily semináře v Ostravici. Jak jej prožily, se dočtete na této straně. A jak taková usnadňovaná komunikace probíhá? Specialista drží dítě za ruku a ono pak pomocí klávesnice vytváří odpovědi na položené otázky. Na co jsme se děti z Mravenečku zeptali a co odpověděly? Čtete dál a uvidíte!

Záříš v duši, cítím tvůj klid

Ve dnech 27.4. - 29.4.2007 jsem se zúčastnila semináře usnadňované komunikace UK-3. Ze začátku jsem se velmi těšila, ale čím víc se termín blížil, tím víc jsem měla pochybnosti. Myslela jsem si, že mi to nepůjde a že to nepochopím.

V průběhu kurzu jsem byla velmi překvapená, jak moc se mě určité věci dotýkají a nezapírám, že jsem si taky poplakala. Přednášející René Qui-Quez, francouz, psycholog, to vzal opravdu daleko do duše. Měl mě přečtenou snad i do mých kostí a nejenom mě. Opravdu věděl, co dělá a čeho chce dosáhnout. Mluvili jsme o vědomí a nevědomí, o vzpomínkách a emocích, o rodinných tajemstvích a o starých psychických ranách ze života a věřte, že to pro mě nebylo moc příjemné. Všichni máme své starosti a taky svá tajemství, která úspěšně schováváme pod nějakou roušku. Účelem bylo osobodit se od svých špatných myšlenek a vzpomínek a hlavně si vyčistit mysl pro správné

provádění usnadňované komunikace. Nebyla jsem sama, kdo pocítoval bolest ve svém srdci. Když jsem se zeptala pana Reného, jestli to bylo nutné, odpověděl, že ano.

Dnes jsem s Péťou (tj. 30.4.2007), naším klientem, komunikovala a byla jsem překvapená, co mi napsal. Posuďte sami:

Ahoj Péťo, jak se máš?

Dobře, dnes je krásně, jsi ráda?

Ano, to jsem.

Ty záříš v duši, cítím tvůj klid, co se s tebou stalo?

Byla jsem na semináři na UK-3 a moc mi to zasáhlo mou dušičku a taky jsem si poplakala.

Proč?

Muselo to být, ale teď se cítím dobře.

Jsi statečná, tak se uč!

Chceš ještě něco napsat?

Ne.

Můžu to přečíst nahlas všem?

Jo.

(Hana Staňková)

Vír citů, bolesti a emocí

Seminář UK-3 udělal v mém životě velkou smrš. Při přednášce Dr. Reného, který vážil dalekou cestu až z Lyonu, jsem pocítovala vír citů, bolesti a emocí nejen způsobem jeho výkladu, ale i tím, o čem mluvil.

Ukázal nám, jak velmi si máme vážit života a darů, které jsme dostali od Boha. Působil na mě jako boží posel, anděl, který sestoupil z nebe, aby nám ukázal správnou cestu.

Nevím, jestli jsem správně pochopila celý jeho výklad. Jedno vím ale jistě, jsem zde proto, abych pomáhala kli-

entům, kteří jsou hendikepováni, už jen tím, že jsem tady pro ně, aby jejich ruka s mojí mohly tančit v usnadňované komunikaci tak rychle, aby jejich spojení pomohlo poznat problémy nebo alespoň zmenšit tíhu bolestných pocitů.

Velmi děkuji Renému za slova, kterými obohatil naše životy. Rozzářil tím moji kolegyni Hanku, která opravdu září jako sluníčko. Věřím, že se snad ještě někdy setkáme.

(Eva Dubová)

Děti si přejí

Nikola, 6 let, Opava

Ahoj Nikol, všichni chtějí abys napsala, co bys chtěla na dětský den?

Evi, odpočinout od cvičení.

Jen pro tebe?

Pro všechny.

Co jinak bys chtěla dělat?

Ráda bych si více hrála.

Sophie, 13 let, Bolatice

Chceš si povídat?

Jo.

Co bys chtěla na dětský den?

Chtěla bych pohodu, bavit se, já sama nevím, zase budu přemýšlet.

Komu to chceš říct?

Mamce.

Karel, 15 let, Dolní Benešov

Ahoj Kájo, co by jsi chtěl dělat na dětský den?

Nic.

To myslíš vážně, přece musíš mít nějaké přání?

Hrát hudba a tanec, já zůstanu vzadu, jsem osamělý.

Ahoj Kájo, chceš si povídat?

Ano.

Jaký chceš mít dětský den?

Bezva den. Já se rád bavím s Péťou.

A kde s ním chceš být, někde venku?

V mravenečku. Jo rád bych potom byl zase v kuličkách?

Lenka, 22 let, Opava

Ahoj Leni, už si zdravá?

Jsem v pohodě.

Ptala jsem se Nikol, co by chtěla, aby jí splnila mamka a co ty?

Ráda bych byla, kdyby jemně mohla říct mamka, co po mě chce.

Staník, 8 let, Štáblovice

Ahoj Staňo, ještě jednou se tě ptám, co chceš na den dětí, kromě toho že nebudeš cvičit?

Evi, čekám na další. Až se vyjádří.

Proč?

Zase budu sám. Mám pocit že jen já budu chtít. Rád bych věděl co nejvíc a být tady.

Co konkrétně bys chtěla?

Evi podívat se do divadla.

Petr, 22 let, Držkovice

Ahoj Péťo, mám se tě zeptat, co bys přál dětem k svátku (Den dětí).

Aby byly spokojené děti, tady a taky ve světě, aby se směli jako já a stres je minul.

Jak to myslíš?

Myslím na ty, co nemají rodiče, víš, ty sirotky.

A co ještě by jsi dětem přál?

Hodně lásky a pochopení od těch co to nechápou. Všichni můžou být šťastní ne? Co ty nato?

Já souhlasím.

Já vím.

Sociální práce

• Máj v sociální práci

I v Charitě byl Máj lásky a vzdělávací čas... Hlavní událostí byla svatba Petry Chlubové. Kdo tam nebyl, o moc přišel. Krásně dojemná, prostor k zamyšlení, ale nechyběl ani smích, pan farář zažertoval na účet již vdáných a ženatých. Ale vraťme se k sociální práci.

V květnu se sociální pracovníci věnovali hlavně studiu, 3 naše kolegyně dokončují vysokou školu. A tak jim popřejme hodně úspěchu. Dále se pracovalo na registracích, s tím souviselo vypracovávání nebo přetvoření provozních a hygienických ráďů. Nemálo práce dalo i sepisování příloh pro registraci, kde bylo nutno prezentovat službu, která má být zaregistrována.

Pokračovala práce na koncepci v této oblasti, která by měla být platná od července 2007. Uvidíme, co personální změny v sociální práci přinesou, čeká nás určitě spousta práce, ale i výzev a to je pro nás podstatné.

• Vzdělávání

Vzhledem k novému zákonu o sociálních službách a následným registracím poskytovatelů sociálních služeb, znovu vyplula na povrch otázka kvalifikace sociálních pracovníků.

Ti pracovníci, kteří nemají vyšší odborné nebo vysokoškolské vzdělání, nemusejí zoufat. Je dobré, že v závěsu za poptávkou se objevila i nabídka. Pro různé typy služeb a rovněž i podle typologie klientely, jsou nabízeny kurzy akreditované Ministerstvem práce a sociálních věcí.

Naleznete je například na stránkách <http://www.mpsv.cz/cs/3493>.

Takže zbývá popřát jen šťastnou ruku při výběru toho správného kurzu.

Gabriela Lukšičková
(Autorka je sociální pracovnící)

Nevím, zda rozum můj život mi neničí, toužím jej zahrabat ve voňavém jehličí, toužím se vzdát hrubosti slov, toužím se ptát na věrnost slov.

Mám ráda věci, které mě vzrušují, toužím se ptát na život vysněný. Toužím být motýlem s máváním křídel, toužím být plamenem, horoucím vřídlem.

Nevím, co přijde, co bude dál, věřím, že můžu vytvořit sál, ve kterém tančí prst UK, ... tebe už bolí tvá ruka.

(Báseň, která vytryskla Evě Dubové z hloubky nitra při semináři o usnadňované komunikaci)

••• Inzerce charity

Hledám

• Hledám učitele hry na kytaru. Jsem nevidomá a hůře se pohybuji, proto bych uvítala výuku doma. Cena dohodou. Květa Filová, Dům sv. C. a M. pro zrakově postižené, Vlastovičky, tel.: 605 035 054, e-mail: burda@charitaopava.cz.

• Do příručního skladu SVP sháníme **pánské rifle, trika, ponožky** atd. Můžete je donést po telefonické domluvě v pondělí až pátek od 8 do 14 hodin. Tel: 553 653 776.

Prodám

• Víte, že si v CHD Vlastovičky můžete zakoupit drobné šperky? Prodáváme **keramické přívěsky, dřevěné korálky** apod. Každý kus je originál. Odoláte? S výběrem vám poradí M. Bennková nebo M. Plesníková. Tel: 553 793 401.

Ostatní

• **Prodáváte něco?** Nebo naopak sháníte? Hledáte někoho? Inzerce zpravodaje Domovník je určena právě pro vás! Vaše inzeráty, které zde umístíme zdarma, pošlete na adresu chovanec@charitaopava.cz

••• Společenská kronika

Jubilea

• **Hned dvojí kulatiny ve Vlastovičkách.** V pondělí 18. června oslaví **Hana HAASOVÁ** své 40. narozeniny. Jen o pár dní později, v úterý 26. června, oslaví své 35. narozeniny **Petra HRBÁČOVÁ**. Oběma našim milým kolegyním přejeme všechno dobré, hodně štěstí, zdraví a spokojenosti a děkujeme za jejich vstřícnost a optimismus.

Kolektiv zaměstnanců Domu sv. Cyrila a Metoděje pro zrakově postižené

Blahopřejeme

• Již 37. narozeniny bude slavit 13. června

Jan HANUŠ.

Co nejméně starostí, zato co nejvíce nejl!

Přejí zaměstnanci Charity Opava

Poděkování

• Chci poděkovat kolegyním na ekonomickém úseku za dobře vedenou a odvedenou práci. Pečlivost se projevila a byla oceněna při dlouho očekávané kontrole DPH Finančního úřadu v Opavě. Půldenní kontrola proběhla relativně klidně. Na začátku byly úřednice FÚ ostřejší, ale později, když byly zavaleny materiály a překvapeny pečlivostí vedení účetnictví, byly vcelku příjemné. Rád bych také poděkovat paní Heiderové, Richtrové a Larischové a také všem lidem, kteří na jednotlivých střediscích účtují nebo chystají podklady. Díky vašemu nasazení, plní a kolikrát slzám v očích nám FÚ vrátí za 1. čtvrtletí 455 393 Kč.

Děkuji.

Ing. Tomáš SCHAFFARTZIK, zástupce ředitele

••• Listárna Domovníka

• **Dopis z vězení** (adresovaný Bc. Petře Chlubové, vedoucí Střediska vzájemné pomoci)

Vážená paní Chlubová,
Velmi Vám děkuji za Vaši odpověď na můj dopis. Vaše odpovědi na mé otázky byly tak široce zodpovězeny, že snad již nemusím nikde pátrat po dalších informacích. Vzhledem k tomu, že jsem ve výkonu trestu již 18 měsíců, tak se situace v rodině vyřešila a uklidnila ... Je škoda, že se zatím žádná instituce nevěnuje této problematice a neposkytuje tyto informace na jednom místě, třeba prostřednictvím internetových stránek ... Proto jsem ráda za Vaši odpověď, mohu tak snad pomoci dalším ženám zde, které jsou v obdobné situaci. Pobyt zde je hrozný a žít bez dětí, rodiny a přátel, je snad to nejhorší na světě.

L. M.

• **Sběr šatstva pomohl**

(...) Je příjemné, že můžeme i díky Vám pomoci sociálně slabým občanům a lidem v tíživé životní situaci. Zároveň to dodává novou energii a sílu pokračovat v naší činnosti, protože

víme, že díky lidem z Opavy a širokého okolí děláme potřebnou a záslužnou práci. (...)

Za Diakonii Broumov

PhDr. Vítězslav KRÁLÍK

Jsmo rádi, že dva téměř plné vagóny s darovaným šatstvem našly uplatnění a poslouží lidem, kteří oděvy potřebují. Další sbírka šatstva je naplánovaná na podzim.

Redakce

• **Kdy můžu pomoci?**

Dobrý den,
bohužel v den konání sbírky šatstva jsem byla mimo republiku. Mám doma spoustu zachovalého, čistého, vypraného oblečení pro dospělé, které bych chtěla Charitě věnovat, ale nevím, zda je to možné mimo den, na který byl sbírka vyhlášena.

Můžete mi, prosím, napsat, jak s těmito oděvy naložit a zda bych je tedy mohla přivézt? A pokud ano, kam?

Děkuji. K.

Dobrý den,
bohužel mimo vyhlášenou sbírku Charita

Opava oblečení nesbírá. Je však v plánu na podzim uspořádat znovu sbírku do železničního vagonu, který je posléze odeslán do Diakonie Broumov. Přesné datum ještě není stanoveno, veškeré informace však budou opět zveřejněny v „Hlásce“, na internetových stránkách Charity Opava - www.charitaopava.cz a také v denním tisku.

S pozdravem

Bc. Petra CHLUBOVÁ, vedoucí SVP, sociální pracovnice

• **Poděkování z Ukrajiny**

Drazí z opavské charity,
Moc děkuji za Vaši pomoc a potvrzují příjem 10.000,- Kč na misijní činnost. Využil jsem je na vybavení kuchyně našeho pastoračního a charitativního centra v Tačivu. Modlím se za Vás a žehnám

P. Peter Krenický, Ukrajina

Peníze Charita Opava vybrala při sbírce šatstva do železničního vagonu letos na jaře.

Redakce

••• Info servis

Akce charity

• **Akce cihla.** Bude probíhat na Horním náměstí a v hypermarketu Globus ve dnech **11. až 15. června** od 9 do 17 hodin. Samozřejmě bude doprovodný program 12. a 13. června s Alešem Juchelkou a mnoha opavskými kapelami.

• **Pomozte dětem.** Na fotbalovém hřišti v Hlučíně utkají dva týmy sponzorů charity s týmem rozhodčích a s týmem sestaveným ze sportovců Opavska. Akce proběhne **v sobotu 23. června** od 15 hodin. Pro návštěvníky bude připraven bohatý doprovodný program.

• **Hřiště plné hvězd.** Firma VHR a místní fotbalový klub v Oldřišově připravili na 23. června od 9 do 22 hodin celodenní akci zvanou Hřiště plné hvězd. Fotbalové utkání sehraji benjamínci, žáci a známé osobnosti.

• **Sluníčkové odpoledne.** V pátek 29. června od 15 hodin bude pro všechny otevřen areál Charity Opava v Jaktarči. Pro návštěvníky a především pro děti připraven doprovodný program. Programu bude předcházet slavnostní bohoslužba v jaktaršském kostele sv. Petra a Pavla, která začne ve 14 hodin.

Informujeme

• **Letní brigáda dobrovolníků na Zakarpatské Ukrajině.** Diecézní charita ostravsko-opavská nabízí možnost strávit část letních prázdnin na brigádě ve farnostech Zakarpatské Ukrajiny. Přihlásit se je možné do konce června na Humanitárním středisku Diecézní charity v Ostravě. Skupinové výpravy na týdenní a čtrnáctidenní pobyty budou nasazovány v děkanátu slovenského misionáře P. Petera Krenického. Jedná se o manuální pomoc při stavbě duchovního centra v Tjačivce, terénní úpravy v okolí Domova pokojného stáří v Ust' Čorné nebo práce na stavbě nového kostela v Bedevli. Dobrovolníkům je hrazeno ubytování a strava dvakrát denně (oběd a večere). Cestu na Ukrajinu si však musí zaplatit a uhradit sami. Přihlášky do konce června přijímá: Marek Schneider, 731 625 875, e-mail: marek.schneider@caritas.cz.

Nepropásněte

• **Manželská setkání – letní kurz 2007.** Bližší informace najdete na www.setkani.org nebo www.prorodiny.cz.

• **Konference ŽIVOT JE DAR** s mezinárodní účastí se uskuteční v Brně ve dnech **12. – 14. října 2007**, v Kongresovém sále Masarykovy univerzity. Hlavní témata: Počátek lidského života z pohledu biologa, filozofa a teologa. Opatření na podporu ochoty přijmout dítě, Pokusy a výzkum na lidských embryích – pro a proti, Plánování rodičovství a reprodukční medicína. Přihlášky se přijímají do 30. června 2007, přednostně elektronickou poštou na adresu: bioetika@volny.cz, případně dopisem na adresu Hippokrates, Míčkova 59, Brno 614 00, tel. 548 527 262.

Pište nám!

Listárna zpravodaje Domovník je určena vašim názorům, připomínkám a postřehům. Své příspěvky pošlete na adresu gecova@charitaopava.cz. Těšíme se na ně!